

АНОРҚУЛ РУСТАМОВ

САБРНИНГ ТАГИ

ҚИССА

ЯНГИ АСР АВЛОДИ
ТОШКЕНТ
2017

УЎК: 821.512.133-3

КБК: 84(5Ў)6

Р – 92

Рустамов, Анорқул

Сабрнинг таги / А.Рустамов. – Тошкент: Янги аср авлоди, 2017. – 124 бет.

ISBN 978-9943-20-288-7

Сабр таги – сариқ олтин, дейди доно халқимиз. Ушбу асар қаҳрамони энг яқин кишиларининг хиёнатун алдовига дуч келганда ҳам ўзини йўқотиб қўймай, аламини меҳнатдан олади.

Азоб ва қийинчиликларга чидаши, тинимсиз меҳнат қилиши оқибатида ҳаёти изга тушиб, оқила ва меҳрибон кишисини учратади. Фермер хўжаликлари ташкил этиб, эл назарига тушади.

Қизиқарли ва ҳаётий воқеа-ҳодисаларга бой ушбу қисса сабр-тоқатли инсоннинг эртанги куни ёруғ бўлади, деган фикрни илгари суради.

УЎК: 821.512.133-3

КБК: 84(5Ў)6

ISBN 978-9943-20-288-7

© Анорқул Рустамов, «Сабрнинг таги». «Янги аср авлоди» 2017 йил.

БИРИНЧИ БОБ

Қоронғи тун

Донолар айтишадики, мавжудликнинг илк палласи нозик, заиф ва бегубордир. Ҳар қандай тирик мавжудотни ҳаёт машаққатлари қари-тади, тоблаиди, сўндиради.

Эндигина кўчадан қайтиб, мол-ҳолларидан хабар олган ва хотини уларга ем-хашагини берганига ишонч ҳосил қилган Бердимурод бемалол оёқни чўзиб ётаман деган пайти деразадан кўчага назар ташлаган хотини айтиб қолди:

– Анави синфдошингиз Жуманазар шу томонга келяпти, бўса-бўмаса улфатлашгани!

– Ия, боягина гузарда бирга ўтиргандик-ку?!
– деди Бердимурод ва тўппа-тўғри кириб келаверадиган дўстининг истиқболига жойидан қўзғалди. – Кел, баҳай?!

Табиатан камгап Жуманазар қўйнидан ароқ чиқариб, дастурхонга дўқ этиб қўйди. Бердимуроднинг хотини эридан буйруқ кутиб бироз турди-да, газакка бирор нарса келтириш учун ошхона тарафга юрди.

– Гузардаги етмадими? – деди Бердимурод ва тўнкариб қўйилган пиёлаларни ўртоғи тарафга сурди.

Вақт алламаҳал бўлсаям кетишни ўйламаётган, наинки ўйламаётган, аксинча, бошини осилтирганча пинакка кетган Жуманазарни хонада қолдирган Бердимурод хотини ва болалари ётган хонага кирди:

– Буни кетадиган сиёҳи йўқ. Ё хотини билан уришиб қолган, ё акаси тергаган. Мен ўшақда ёта қоламан.

Ўртоғининг олдига қайтган Бердимурод уй тўрига жой солиб, Жуманазарни уйғотди:

– Тур, жойингга ўтиб ёт!

Жуманазар номигагина «Уйга кета қолай» деди-ю, гапи шунчакилигини намойиш қилгандай, туфлисини киймай уй эгасининг кети пачоқ бўлиб кетган калишини судраганча ташқарига чиқди.

«Уйга қайтиб бормайман!» – айвон устунига суянганча босиб-босиб чекаётган Жуманазарнинг бошига бундан бошқа фикр келмаётганди. Баҳорнинг биринчи ойи оёқлаётган бўлса-да, тоғли қишлоқ тунлари ҳали анчагина салқин бўлгани учун енгилгина кийинган Жуманазарнинг эти жунжикиб, ичкарига кирди. Ўртоғи Бердимурод аллақачон уйқуни уриб ётганди.

Ўзига тўшалган жойга чўзилган Жуманазар пишиллаб ухлаб ётган дўстининг акси ўлароқ, кўзига уйқу келмай, бир-бирига қарама-қарши хаёллар оғушида қолганди. Бир хаёли хотинининг талоғини бериб, уйдан ҳайда деса, бир хаёли аканг икковини шармандасини чиқар дер, битта ўғилчанг бор, акангни оиласи, бўйга етган қизи бор, уларнинг аҳволи нима кечади деб ўйга толар, Жуманазар уларнинг қайси бирида тўхташни билмасди.

Бахтли кунлар қиссаси

Бахт ва бахтсизлик доимо ёнма-ён юради.

Ота-оналари бор пайтлар қанчалар яхши кунлар эди-я. Нормат чўпон ва Зуҳра аянинг севги тарихи ҳақида ҳали ҳам гапириб юришади. Зарбулоқдан бошланган сой номига шундай аталган бу қишлоққа табиат етгита булоқни ато қилган бўлса, ишқ аталган туйғу Нормат ва Зуҳрани қанчадан-қанча имтиҳонларга тўла мароқли ҳаётини ҳамқишлоқлар хотирасига нақш қилганди.

...Зарбулоқ Зарбулоқ бўлганидан бери бундай бахтиёр жуфтликни кўрмаган. Улар ҳали шунчаки ошиқ-маъшуқ бўлиб юрган пайтларидан то ўлим бир-биридан ажратган кунгача бир хилда – Тоҳир-Зуҳра деб аташди. Зуҳранинг номи аслича қолган бўлса-да, Норматнинг номи Тоҳирга айланди. Умуман қишлоқда Зуҳрага ошиқ бўлганлар – улар бир-бирларидан икки-уч ёш фарқи бор тўрт йигит бўлиб, номлари бошқа-бошқа бўлса-да, Зуҳрага даъвогарлик уларни Тоҳирга айлантирганди. Биз бу ерда фақат Зуҳрага ошиқлиги ошқора бўлганларнигина ҳисоблаямиз. Ошиқ бўлгану, буни қизнинг нафақат ўзига, бирор сирдошига ҳам айтмаганлар, шунингдек, Зуҳрани келин қилишни кўнглига туғиб, ўғлини қизнинг кўчасидан кунига беш-олти марта тентиратганлар бу ҳисобга кирмайди.

Ана шу тўрт «Тоҳир»дан Зуҳра биттасини – ўзидан икки синф аввал мактабни битирган Норматни танлаганди. Норматни ҳарбий хизматга олиб кетилиши ҳам унинг қизга эришиш имкониятини пасайтира олмади, аксинча, ким аслида кимлигини кўрсатиб қўйди. Бир «Тоҳир»

армияга кетиб, ўрнига ҳарбий хизматдан қайтган бошқа «Тоҳир» қишлоқда қолган «Тоҳирлар»га қараганда имконияти кўпроқлигини кўрсатиш учун муштини ишга солиб, ўзидан уч-тўрт ёш кичик рақибларини бартараф этишга муваффақ бўлса-да, аммо қизнинг кўнглини овлашга муяссар бўла олмади. Йигитнинг ота-онаси, янгаларию опаларининг уринишлари, қизнинг ота-онасию ўзини аврашлари, энг сўзамолу ҳурматли совчиларнинг қатнаши ҳам Зуҳранинг кўнглини собиқ аскарга иситолмади. Бу борада Зуҳранинг янгасини ишга солиб, қайнсинглисининг сочию бошқа анжомларини куёвликка номзоднинг мўйи ва бошқа ашёларига аралаштирган ҳолда дами ўткир азайимхонлар тарафидан «иссиқ-совуқ» қилишлар, «эзиб ички»лар ҳам таъсир қилмади. Булар Зуҳрада енгилгина кўнгила айнашини пайдо қилган бўлса бордиру, аммо ҳарбийдаги «Тоҳир»идан уни совита олмади. Улар орасидаги алоқани узиш мақсадида ўз қишлоғи ва Зарбулоқ аҳлига ювошгина эшаги билан почта хизматини кўрсатадиган Тўрақул почтачини қўлга олишиб, қизнинг номига келатган ва қиз томонидан жўнатилаётган хатларни сотиб олишгача боришди.

Ҳарбийдаги севгилисидан хат ололмаётган Зуҳра йигитнинг қайтиши учун қолган олти ойни қанчалар интиқлик билан кутган бўлса, шунча уринишларидан бирор самара чиқара олмаганлар бу олти ой бир йилга, бир йил нима, беш-олти йилга айланиб кетишини шунчалар исташарди.

Аскарнинг кутилмаганда қисқа муддатли таътилга келиб қолиши иккаласининг ҳам мушқулини осон қилди. Худо қўллаб юбордими, Нор-

матнинг ҳарбийга қайтиб кетишига уч кун қолганида совчилар биринчи боришнинг ўзида ҳарбийларга давлат томонидан бериладиган турли имтиёзлар сонини биттага кўпайтиришга эришиб, Зуҳранинг оқини олиб кайтишди. Норматнинг таътили тугагунча чеккага олиб чиқиб, мижиғини эзиб қўйиш мақсадида юрган рақиб доғда қолди. Кузда хизматини тугатиб қайтган Нормат ва Зуҳранинг тўйи янги йил арафасида бўлиб ўтди. Тўйга йиғилганлар орасидаги бошқа ошиқлар аламларини ароғу винодан олишиб, ўзларининг қайғули ишқ қиссаларига нуқта қўйишди.

Тўйгача ошиқ-маъшуқларнинг чекига тушган синовлар ҳолва бўлиб чиқди. Турмушларининг тўртинчи йилида ҳам фарзандли бўлолмаган Тоҳир-Зуҳра жуфтлиги завол топишини башорат қиладиганларнинг сони бору саноғи йўқ эди. Нормат чеки йўқ маломатлардан қутулиш учун туппа-тузук ҳайдовчилик касбини ташлаб, жамоа хўжалик қўйларининг икки бош чўпонидан бири бўлган тоғасига ёрдамчи чўпон бўлиб ёлланиб, тоғ-тошларга бош олиб кетди. Зуҳрага қийин бўлди. Эри-ку, кимсасиз жойларда тил-жағсиз сурувга эргашиб, кўнглини ёзиб юради. Зуҳра эса эриникида қайнонаси, қайнсингиллари, уйларига борса ота-онаси, сингилларию янгасининг, ҳамқишлоқларининг ачинишдан тортиб, кинояомуз кўз қарашлари, бесасгина уҳ тортишлару «ажаб бўлсин» қабилидаги ҳиринглашлари қуршов-қамалида бўлар, бир ўзини мана шундай кунларга ташлаб кетган Тоҳиридан хафа ҳам бўлиб қўярди. Айниқса, унга ошиқ бўлиб юрган бошқа «Тоҳир»ларга рўбарў келиб

қолишдан асрасин. Индамай ўтиб кетишса-ку хўп-хўп, бир хиллари: «Менга текканингда қўйнинг аллақачон болага тўларди!» дейишдан ҳам тоймасди. Бу орада кичик ўғлини уйлантириб, бир ҳовлида икки келинли бўлган қайнонаси кичик келини оғироёқ бўлганидан кейин бутун фикру хаёли кенжа келинда бўлиб, Зухра келин билан иши бўлмай қолди. Ана шундай кунларнинг бирида Норматнинг ўзи унинг халоскорига айланди. Ҳут кириб, сурувдаги совлиқлар ялпи қўзилашга кирганда, тўл олиш кампаниясида қарашиб юбориш учун Зухрани бир-икки ҳафтага ўзи билан қишлоқдан беш-олти чақирим наридаги дарада жойлашган хўжалик қўйлари қишлайдиган қўтонга олиб кетди. Тоғ тошларидан қалаб ясалган икки қора уй ва вақтинча тикланадиган ўтов ва чодир-капада бу пайтда бир дақиқа ҳам сукунатга ўрин йўқ. Янги туфилган қўзиларнинг аксарияти шу ерда оёққа туради. Онаси эмизишни истамайдиган айримлари шишачаларда соғиб олинган сут билан боқилади. Чўпонлар ҳар икки-уч соатда қўлларида фонар тутганча мингга яқин қўйлارни оралаб, тўлғоқ аломати кўринган совлиқларни туғруқхонага айланган чодир-капага айириб келади. Ё бўлмаса янги туфилгану, онаси қарамагани учун совуқдан титраганча аранг маъраган қўзичоқлар топилиб қолади. Бундай «тирик етим»ни онасини топишдан ҳам кўра, уни иссиқ ва пана жойга элтиш, жунларини артиб қуритиш ва иссиқ сут бериш керак. Тўл олиш давомида бундай «тирик етим»ларнинг сони элик-олтмиштагача етиб қолади – «болалар боғчаси»нинг ўзи.

Халқда «Яхши келган ҳутни кўрдим – қозон-қозон сутни кўрдим, ёмон келган ҳутни кўр-

дим – қирилиб ётган бит(қўй)ни кўрдим» деган ибора бор. Зухра эрига ёрдам бериш учун келган ҳут яхши, қозон-қозон сутли, барака-қутли келганди. Совлиқлар деярли бир муддатда қўзилашга киришган, кўз-қулоқ чўпонларнинг ҳаракати билан ўлим ҳолатлари сийрак учрар, онаси қарамаган кўзичоқлар Зухра қиёфасида янги онага эга бўлишганидан, сут беришларини сўраб, тинмай маъраганча уни таъқиб қилиб юришарди.

Айни шу пайтда журналист-мухбирларнинг ҳам бир оёғи қишлоғни ўтказаетган чорвадорлар ҳаётини ёритиш учун қўтонларда бўларди. Ана шундай ташрифларнинг биридан сўнг, туман газетасида чиққан янглиш сурат туфайли Зухранинг бир-икки ҳафтага қўтонга чиқиши узоқ йиллар ўз тақдирини чорвачилик – қўйчиликка боғлаб қўйди. Туман фотомухбири Зухра ва унинг ортидан сут сўраганча эргашиб юрган ўнлаб кўзичоқларни, энагага айланган келинчак шишаю сўрғич билан уларни қучоққа олганча парваришлаётганини кўриб, бир неча кадр олгандан сўнг, бу жувон ким ва бу ерда нима қилиб юрганлигини чўпонларнинг биридан сўраганида: «Ёрдамчи чўпонлардан, оти Зухра, қўлоёғи чаққон!» – деб мақтаганини ён дафтарчасига ёзиб олди.

Бир ҳафта ўтмай икки-учта кўзичоқни бағрига босиб турган Зухранинг сурати тегишли тагсўз билан туман газетасида эълон қилинди. Бу пайтда хотин-қизлардан меҳнат қаҳрамонлари яратиш журналистлар учун долзарб вазифа бўлиб, янги Турсунойларни топиш ва кашф этиш, таърифу тарғиб қилиш ҳар қандай газетанинг

обрўси ҳисобланарди. Радио-телевизордан «Тон-налаб пахта териб, Турсуной бўлай дейман!» каби қўшиқлар такрор-такрор бериларди. Техникани эгаллаётган, сут соғиш аппаратларини усталик билан ишлатаётган қиз-жувонларнинг сурати газета-журналларнинг биринчи саҳифасини безарди (ҳозир бу жойлар хонанда қиз-жувонлару актрисаларга берилади).

Тўл олиш мавсумида юзлаб қўй-қўзилар парваришида жон куйдирганча, халқ хўжалигига ўз ҳиссасини қўшаётган Зухранинг суратига вилоят газетасидагилар қизиқиб қолишиб, улар ҳам ўз мухбирини шу томонга йўллади. Жамоа раиси бу хабар янглиш кетганлигини айтса-да, ўжар мухбир шундай «ёғлиққина мавзу»дан қуруқ қолмаслик учун хўжалик раҳбарини давлат сиёсатига қарши бормаслик, ўз ихтиёри билан ижтимоий фаол меҳнатга интилган аёлни қўллаб-қувватлашга ундаб, тумандаги ҳамкасбидан кўра каттароқ ва кенгроқ мақолаю суратлар ила қайтиб кетди. Хўжалик раҳбари билганларингни қилинглар, дейишдан бошқа иложи қолмади.

Тўл олиш мавсуми охирлашди-ю, Зухранинг уйга қайтиши чўзилиб кетди. Уни туман раҳбариятининг талабига биноан, аввалига ёрдамчи чўпон сифатида ишга қабул қилишди. Ярим йил ўтмай Зухранинг ўзига бошқа отарлардан қўй ажратишиб, бош чўпон этиб тайинлашди. Эри ва яна битта ёрдамчи чўпон отар билан овора, Зухра эса уларни озиқ-овқат билан таъминлаш, отарни турли касалликлардан ҳимоя қилиш учун эмлаш, жун қирқиш каби мавсумий ишларни ташкиллаштириш, хўжаликнинг ўзию туман ва вилоятларда ўтадиган мажлисларда қатнашиш

Bu tanishuv parchasidir. Asarning to'liq versiyasi
<https://kitobxon.com/oz/asar/4132> saytida.

Бу танишув парчасидир. Асарнинг тўлиқ версияси
<https://kitobxon.com/uz/asar/4132> сайтида.

Это был ознакомительный отрывок. Полную версию
можно найти на сайте
<https://kitobxon.com/ru/asar/4132>